

บทที่ 3

สภาพทั่วไปของจังหวัดและเทศบาลนครเชียงใหม่

การศึกษาถึงสภาพทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่และเทศบาลนครเชียงใหม่ จะแยกพิจารณาออกเป็นสองส่วน โดยในส่วนแรกจะเป็นการศึกษาสภาพทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่และในส่วนที่สองจะศึกษาสภาพทั่วไปของเทศบาลนครเชียงใหม่ กล่าวคือ

3.1 สภาพทั่วไปของจังหวัดเชียงใหม่

สภาพทางเศรษฐกิจ

จังหวัดเชียงใหม่แต่เดิมมีสภาพเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับสาขาเกษตรกรรมเป็นหลัก จากสถิติของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ตารางที่ 3.1) พบว่าในปี 2520 จังหวัดเชียงใหม่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมเท่ากับ 8,551 ล้านบาท โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์เกษตรกรรมสูงที่สุดคือ 3,673.50 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 42.96 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมจังหวัด รองลงมาได้แก่สาขาการค้าส่งและการค้าปลีก และการบริการ มีมูลค่าการผลิติดคิดเป็นร้อยละ 19.17 และ 12.97 ตามลำดับ เมื่อมาเปรียบเทียบกับปี 2532 ที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์รวมเท่ากับ 33,480.69 ล้านบาท กลับพบว่าสาขาที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงที่สุดได้แก่สาขาการบริการ 7,561.64 ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 22.59 รองลงมาคือสาขาเกษตรกรรม และการค้าส่งและค้าปลีก มีมูลค่าผลิติดคิดเป็นร้อยละ 19.20 และ 15.20 ตามลำดับ

จากมูลค่าผลิตภัณฑ์ในสาขาการผลิตต่าง ๆ ของจังหวัดเชียงใหม่ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น แสดงว่าโครงสร้างการผลิตของจังหวัดเชียงใหม่ได้เปลี่ยนแปลงไปคือ สาขาเกษตรกรรมไม่ใช้สาขาการผลิตที่สร้างรายได้ให้แก่จังหวัดมากที่สุด แต่ก็ยังคงเป็นสาขาการผลิตที่สำคัญอยู่ เนื่องมาจากประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดเชียงใหม่ยังมีอาชีพทางเกษตรกรรม ส่วนสาขาที่ก่อให้เกิดรายได้ให้แก่จังหวัดมากที่สุดในปัจจุบันคือ สาขาการบริการ

ตารางที่ 8.1 มูลค่ารวมผลิตภัณฑ์ในจังหวัดเชียงใหม่ตามภาคอุตสาหกรรม สำนักงานตามสาขาการผลิต พ.ศ. 2520-2562

สาขาการผลิต	2520	2521	2522	2528	2524	2525	2526	2527	2528	2529	2530	2531	2532
มูลค่าผลิตภัณฑ์ในจังหวัด	8,551.00	11,341.10	12,814.30	14,500.50	16,486.81	17,874.04	19,867.54	20,713.73	19,488.07	21,729.54	24,287.83	28,702.83	33,480.88
เกษตรกรรม	8,678.50	4,577.70	4,888.50	5,278.80	4,048.77	4,188.76	5,117.29	4,586.71	3,568.47	4,829.18	5,818.87	5,888.01	6,427.91
	(48.0)	(40.40)	(88.50)	(96.20)	(24.80)	(28.40)	(27.80)	(28.10)	(18.40)	(21.00)	(22.80)	(20.40)	(19.20)
เหมืองแร่และขุดหิน	186.50	261.90	272.80	288.90	888.12	888.08	288.95	407.71	471.44	458.56	862.81	578.74	781.00
	(2.20)	(2.80)	(2.20)	(2.00)	(2.40)	(2.20)	(0.50)	(0.40)	(0.50)	(0.70)	(0.10)	(2.00)	(2.20)
อุตสาหกรรม	418.80	481.90	548.20	678.80	1,611.00	1,760.80	1,448.86	1,557.08	1,887.15	1,887.41	1,808.54	2,480.80	3,088.10
	(4.80)	(4.20)	(4.80)	(4.70)	(8.80)	(9.80)	(7.90)	(8.40)	(10.50)	(8.40)	(10.00)	(8.50)	(9.10)
การก่อสร้าง	408.90	950.00	840.40	1,176.40	1,110.58	1,277.88	1,468.28	2,404.81	1,887.57	1,854.78	1,708.54	2,808.10	2,488.42
	(4.80)	(8.40)	(6.70)	(8.10)	(6.70)	(7.10)	(7.80)	(12.80)	(9.70)	(8.00)	(8.90)	(6.00)	(7.20)
การไฟฟ้าและการประปา	88.40	45.90	58.80	54.50	188.97	212.28	258.88	272.85	442.28	508.44	512.00	568.94	868.81
	(0.40)	(0.40)	(0.40)	(0.40)	(0.90)	(1.20)	(1.40)	(1.40)	(2.80)	(2.80)	(2.80)	(2.00)	(2.00)
การคมนาคมและการขนส่ง	477.00	569.10	781.20	958.00	1,285.72	1,884.45	1,488.87	1,972.29	1,188.29	1,848.22	1,881.10	2,128.85	2,521.72
	(5.80)	(5.00)	(6.20)	(6.60)	(7.80)	(7.70)	(7.80)	(7.00)	(8.60)	(8.80)	(8.20)	(7.40)	(7.50)
การค้าปลีกและการค้าปลีก	1,888.40	2,082.80	2,217.70	2,484.00	8,174.80	8,125.88	8,149.07	9,274.48	2,888.88	9,900.51	8,742.24	4,822.94	5,088.44
	(18.10)	(18.80)	(17.80)	(17.10)	(18.80)	(17.40)	(11.80)	(12.20)	(18.80)	(11.50)	(11.50)	(18.10)	(15.20)
การธนาคาร ประกันภัย และธุรกิจอื่นที่รวมทรัพย์	282.20	862.50	448.80	588.00	487.85	510.81	855.08	707.88	744.01	750.86	988.21	1,258.56	1,822.82
	(8.10)	(8.20)	(8.50)	(4.00)	(2.70)	(2.80)	(8.50)	(8.80)	(8.80)	(8.80)	(4.10)	(4.40)	(5.40)
ที่อยู่อาศัย	58.70	88.40	72.80	81.70	828.82	715.42	805.25	888.57	974.25	1,080.52	1,128.94	1,182.77	1,824.82
	(0.70)	(0.80)	(0.80)	(0.60)	(8.80)	(4.00)	(4.80)	(4.50)	(6.00)	(5.10)	(4.80)	(4.20)	(4.00)
การบริหารราชการ และท้องถิ่นประเทศ	284.80	874.70	488.40	808.00	828.27	1,088.84	1,807.58	1,272.85	1,487.88	1,487.79	1,527.86	1,840.84	1,888.15
	(8.80)	(8.80)	(8.70)	(4.20)	(5.80)	(8.10)	(7.10)	(8.50)	(7.80)	(7.20)	(6.50)	(5.70)	(5.80)
การบริหาร	1,188.70	1,555.20	1,881.80	2,882.80	2,787.77	3,282.51	8,785.86	4,825.82	4,848.88	4,888.14	5,288.88	6,124.52	7,581.84
	(18.00)	(18.70)	(15.81)	(16.40)	(16.40)	(16.80)	(20.10)	(20.60)	(22.00)	(22.80)	(22.70)	(21.80)	(22.80)
มูลค่าผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อคน	7,888.00	9,881.00	10,880.00	12,484.00	14,184.00	16,142.00	18,284.00	19,887.00	15,700.00	17,048.00	18,888.00	21,548.00	24,727.00

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือสัดส่วนผลิตภัณฑ์ในรายสาขาค่อยผลิตภัณฑ์รวมของจังหวัด

นอกจากนี้สภาพทางเศรษฐกิจในปี 2535 เศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ขยายตัวจากปี 2534 ทั้งนี้เพราะการผลิตหลายสาขาเพิ่มขึ้น ได้แก่ ภาคเกษตร พืชผลทางการเกษตรที่สำคัญ เช่น ลำไย ลิ้นจี่ ผลผลิตเพิ่มขึ้นจากปีก่อนหลายเท่าตัวขณะที่พืชชนิดอื่น เช่น กระเทียม หอมหัวใหญ่ ผลผลิตเพิ่มมากขึ้นจากแรงจูงใจของราคาเมื่อปีก่อน ไบยาเวอร์จีเนียขยายการผลิตจากความต้องการของตลาดต่างประเทศ ประกอบกับโรงงานยาสูบได้เปิดการรับซื้อไบยาเวอร์จีเนียกรณีของโคเวต้าพิเศษ ทำให้ภาวะการค้าคึกคัก ภาวะการค้าภาคเกษตรที่อยู่ในเกณฑ์ดี ส่งผลให้ภาคพาณิชย์กรรมดีขึ้นตามไปด้วย ทางด้านธุรกิจการค้าจำหน่ายสินค้าของห้างสรรพสินค้าทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก เปิดดำเนินการมากขึ้นตามความนิยมซื้อสินค้าอุปโภคและบริโภคของประชาชน ทำให้ห้างสรรพสินค้าต้องหาวิธีแข่งขันหาลูกค้า ส่วนภาวะการบริการและการท่องเที่ยว แม้ว่าจะมีเหตุการณ์ทางการเมืองช่วงเดือนพฤษภาคมที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวก็ตาม แต่ภาวะการท่องเที่ยวได้กระเตื้องขึ้นในช่วงปลายปี โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวมากขึ้น ส่งผลถึงธุรกิจบริการต่าง ๆ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร และบริษัทนำเที่ยว คึกคักขึ้น อย่างไรก็ตามการแข่งขันของธุรกิจโรงแรมมีมากขึ้นเพราะมีโรงแรมแห่งใหม่เปิดดำเนินการกันมาก ส่วนการผลิตภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอลง อุตสาหกรรมหลายประเภทการผลิตเพิ่มขึ้นตามความต้องการของตลาดแต่อุตสาหกรรมบางประเภทก็ประสบปัญหาขาดแคลนวัตถุดิบ และผลผลิตเหลือตกค้างในสต็อกอยู่มาก ธุรกิจที่ชะลอลงได้แก่ ธุรกิจการก่อสร้างและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ธุรกิจก่อสร้างส่วนใหญ่จะเป็นโครงการเดิมที่นักลงทุนเร่งดำเนินการก่อสร้างให้แล้วเสร็จขณะที่โครงการก่อสร้างใหม่เปิดตัวดำเนินการไม่มากนัก

ส่วนธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ที่ชะลอลง สาเหตุจากมาตรการของทางราชการที่ประกาศใช้ในปี 2535 สถาบันการเงินระมัดระวังตรวจสอบความเป็นไปได้ของโครงการเพื่อไม่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อการอันวยสินเชื่อจำนวนบ้านจัดสรรและห้องพักของคน โดมินิเนียมยังเหลือตกค้างอยู่มาก กอปรกับความผันผวนทางการเมืองในประเทศ สาเหตุเหล่านี้ส่งผลให้ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

โครงการใหม่เกิดขึ้นไม่มากภาวะการจำหน่ายอสังหาริมทรัพย์ต่างๆ ไม่คึกคัก และการซื้อขายที่ดินก็เบาบางต่อเนื่องจากปีก่อน

ทางด้านการเงินนั้นมีเงินหมุนเวียนผ่านระบบธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นจากปี 2534 ร้อยละ 37.8 โดยสาขานาการพาณิชย์นำฝากและเบิกถอนกับผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย (คลังจังหวัดเชียงใหม่) เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 36.7 และร้อยละ 39.3 เป็น 38,999.8 ล้านบาท และ 27,087.5 ล้านบาท ตามลำดับ

สำหรับลักษณะทางด้านกายภาพ, การผลิต, การลงทุน, การบริการ และสภาพทางสังคม ดูได้ในภาคผนวก ก

3.2 สภาพทั่วไปของเทศบาลนครเชียงใหม่

เทศบาลนครเชียงใหม่เดิมเป็นสุขาภิบาลเริ่มตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2458 และได้ยกฐานะจากสุขาภิบาลเมืองเชียงใหม่ ตามพระราชบัญญัติระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ประกาศเป็นพระราชบัญญัติจัดตั้งเทศบาลนครเชียงใหม่ พุทธศักราช 2478 ในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 52 ตอนที่ 80 ลงวันที่ 29 มีนาคม 2478 นับจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 58 ปี นับว่าเป็นเทศบาลนครแห่งแรกในประเทศไทย แต่เดิมมีพื้นที่ความรับผิดชอบ 17.5 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2526 ได้ขยายพื้นที่เป็น 40.216 ตารางกิโลเมตรครอบคลุมพื้นที่ 14 ตำบล

ในปี พ.ศ. 2527 สำนักผังเมืองได้ดำเนินการวางแผนและจัดทำผังเมืองเชียงใหม่ ประกาศเป็นกฎกระทรวงฉบับที่ 7 บังคับใช้ระหว่างปี พ.ศ. 2527 มีพื้นที่ 106 ตารางกิโลเมตร ต่อมาในปีพ.ศ. 2532 สำนักผังเมืองได้ดำเนินการปรับปรุงผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ ครั้งที่ 1 ประกาศในกฎกระทรวงฉบับที่ 78 บังคับใช้ระหว่างปี พ.ศ. 2532-2537 ในการปรับปรุงผังครั้งนี้ได้ขยายเขตผังเป็น 429 ตารางกิโลเมตร

ตารางที่ 3.2 แสดงความเปลี่ยนแปลงเขตชุมชนเมืองเชียงใหม่

ปี	ความเปลี่ยนแปลง	พื้นที่ (ตร.กม.)
พ.ศ. 1839	สร้างเมืองเชียงใหม่	เขตกำหนดชั้นใน
พ.ศ. 2466	พื้นที่เมืองภายในเขตกำแพงเมืองชั้นในได้รับการยกฐานะเป็นสุขาภิบาลเมืองเชียงใหม่ ตามพระราชบัญญัติจัดตั้งสุขาภิบาลตามหัวเมือง (พ.ศ. 2452)	3.20
พ.ศ. 2478	เขตสุขาภิบาลและชุมชนรับการยกฐานะเป็นเทศบาลนครเชียงใหม่ พระราชบัญญัติการจัดระเบียบเทศบาล	17.50
พ.ศ. 2476		
พ.ศ. 2526	ขยายเขตเทศบาลครั้งที่ 1	40.216
พ.ศ. 2527	ผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ประกาศในกฎกระทรวง	106.00
	บังคับใช้ระหว่างปี พ.ศ. 2527-2532	
พ.ศ. 2532	ผังเมืองรวมเมืองเชียงใหม่ (ปรับปรุงครั้งที่ 1)	429.00
	ประกาศในกฎกระทรวงบังคับใช้ระหว่างปี	
	พ.ศ. 2532-2537	

ที่มา : วันชัย บุญยสุรัตน์, ปัญหาหน้าเสี้ยวในเขตเทศบาล : ขอบเขตที่นำไปสู่ปัญหาผลกระทบและแนวทางแก้ไข เอกสารประกอบการบรรยายหัวข้อผังเมืองและปัญหาหน้าเสี้ยวในเมืองเชียงใหม่ ในงานวิทยาศาสตร์แห่งชาติ ปี พ.ศ. 2534 จัดโดยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

3.2.1 อำนาจหน้าที่และองค์การบริหารของเทศบาลนครเชียงใหม่

เทศบาลนครเชียงใหม่มีสมาชิกสภา 24 คน และให้คณะเทศมนตรีประกอบด้วย
เทศมนตรีกับเทศมนตรีรองอีก 4 คน มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496
ดังต่อไปนี้

มาตรา 56 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล
ดังนี้

1. กิจการที่ระบุไว้ในมาตรา 53¹
2. ให้มีและบำรุงส่งเคราะห์มารดาและเด็ก
3. กิจการอย่างอื่นซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข

มาตรา 57 เทศบาลนครอาจทำกิจการอื่น ๆ ตามมาตรา 54² ได้

มาตรา 53¹ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลเมือง มีหน้าที่ต้องทำในเขต
เทศบาลดังนี้

1. กิจการที่ระบุไว้ในมาตรา 50³
2. ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
3. ให้มีโรงฆ่าสัตว์
4. ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์และรักษาคนเจ็บไข้
5. ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
6. ให้มีและบำรุงส้วมสาธารณะ
7. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้า หรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

มาตรา 54² ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลเมือง อาจทำกิจการใดๆ ในเขต
เทศบาลดังนี้

1. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
2. ให้มีสุสานและฌาปนสถาน

3. บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
4. ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก
5. ให้มีและบำรุงโรงพยาบาล
6. ให้มีการสาธารณสุข
7. จัดทำกิจการซึ่งจำเป็นเพื่อการสาธารณสุข
8. จัดตั้งและบำรุงโรงเรียนอาชีวศึกษา
9. ให้มีและบำรุงสถานที่สำคัญสำหรับการกีฬาและพลศึกษา
10. ให้มีและบำรุงสวนสาธารณะ สวนสัตว์และสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
11. ปรับปรุงแหล่งเสื่อมโทรมและรักษาความสะอาดเรียบร้อยของท้องถิ่น
12. เทศพาณิชย์

มาตรา 50³ ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบล มีหน้าที่ที่ต้องทำในเขต

เทศบาลดังนี้

1. รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
2. ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
3. รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้ง
การจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
4. ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
5. ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
6. ให้ราษฎรได้รับการศึกษาอบรม
7. หน้าที่อื่น ๆ ซึ่งมีคำสั่งกระทรวงมหาดไทยหรือกฎหมายบัญญัติให้
เป็นหน้าที่ของเทศบาล

โครงสร้างส่วนการบริหารงานของเทศบาลนครเชียงใหม่ ตามระเบียบกระทรวง
มหาดไทยว่าด้วยการกำหนดส่วนราชการของเทศบาล พ.ศ. 2529 แบ่งออกเป็น 11 ส่วนดังต่อไปนี้

1. สำนักปลัดเทศบาล
2. กองวิชาการและแผนงาน
3. กองคลัง
4. กองช่าง
5. กองช่างและสุขาภิบาล
6. กองอนามัยและสิ่งแวดล้อม
7. กองการแพทย์
8. กองการศึกษา
9. กองหรือฝ่ายสวัสดิการสังคม
10. หน่วยงานตรวจสอบภายใน
11. แขนง แบ่งออกเป็น 4 แขนง คือ แขนงนครินทร์ แขนงกาวิละ แขนง
เม็งราย และแขวงศรีวิชัย

3.2.2 ลักษณะชุมชน

ปัจจุบันเทศบาลนครเชียงใหม่มีพื้นที่ 40.216 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ ตำบลหายยา ตำบลช้างม่อย ตำบลศรีภูมิ ตำบลวัดเกต ตำบลช้างคลาน ตำบลพระสิงห์ ตำบลสุเทพ ตำบลป่าแดด ตำบลน้ำฮ่อม ตำบลหนองป่าครั่ง ตำบลท่าศาลา ตำบลป่าตัน ตำบลหนองหอยและ ตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ รวม 14 ตำบล

ชุมชนเมืองเชียงใหม่ ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำปิงตอนกลาง เชียงตอยสุเทพ มีแม่น้ำปิงไหลผ่านใจกลางชุมชนในแนวเหนือ-ใต้ ชุมชนดั้งเดิมหรือบริเวณเมืองเก่าตั้งอยู่ทางฝั่งตะวันตกของแม่น้ำปิง ต่อมาชุมชนเจริญขึ้นมีการพัฒนาขยายตัวออกไปในทุก ๆ ด้าน ตัวเมืองได้ขยายข้ามแม่น้ำปิงมาทางฝั่งตะวันออก หลังจากที่ได้มีการตัดถนนล้อมเมือง ชุมชนได้พัฒนาออกไปหลายทิศทางตามเส้นทางคมนาคมและโครงข่ายของสิ่งสาธารณูปโภค ธุรกิจพัฒนาที่ดินและพักอาศัยได้

ขยายตัวเป็นอย่างมากและในความเป็นจริงชุมชนเมืองไม่ได้หยุดอยู่เฉพาะเขตเมืองตามกฎหมาย (เขตเทศบาล) แต่ได้ขยายต่อไปตามบริเวณชานเมืองและชนบทโดยรอบ

3.2.3 ประชากร

ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีประชากรจำนวน 160,401 คน จำนวนบ้าน 37,790 หลังคาเรือน ความหนาแน่นประชากร 4,011 คนต่อ 1 ตารางกิโลเมตร จากการศึกษาที่เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางเกือบทุก ๆ ด้านของภาคเหนือตอนบน รวมทั้งเป็นแหล่งจ้างงานสำคัญ ทำให้มีประชากรวัยแรงงานจากต่างอำเภอเดินทางไป-กลับเพื่อมาทำงานในเขตเมืองเชียงใหม่ จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนเชียงใหม่ก็มีจำนวนมากกว่าจำนวนประชากรท้องถิ่น นอกจากนี้การที่มาตรฐานของการเรียนการสอนในโรงเรียนต่าง ๆ ไม่เท่ากันทำให้ประชากรในอำเภออื่น ๆ นิยมส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในเมืองเชียงใหม่มากกว่าจะให้เรียนในแต่ละอำเภออื่น

เมื่อศึกษาสถิติจำนวนประชากรพบว่า ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีน้อยกว่าจำนวนประชากรจากที่อื่นที่มาใช้บริการของเทศบาล ดังตารางต่อไปนี้ :

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 3.3 เปรียบเทียบจำนวนประชากรและนักท่องเที่ยว
ในปี พ.ศ. 2526 และ 2532

ประเภท	พ.ศ. 2526	พ.ศ. 2532
ประชากรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ¹ (ตามทะเบียนราษฎร์)	150,537	159,279
จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย ²	389,214	2,041,214
จำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ²	144,791	527,579
รวมจำนวนนักท่องเที่ยว ²	534,005	2,568,793

ที่มา ¹ ฝ่ายวิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลนครเชียงใหม่

² รายงานโครงการสำรวจการท่องเที่ยวภายในประเทศ
พ.ศ. 2532, การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

จะเห็นได้ว่ามีประชากรในเขตเทศบาลฯ เพิ่มจากปี พ.ศ. 2526-2532 เพียง 8,742 คน แต่จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาเดียวกันถึง 2,034,788 คน ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มที่สูงมากและแสดงให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวมีมากกว่าคนที่อาศัยอยู่ในเมืองเชียงใหม่หลายเท่าตัว

จากตัวเลขประมาณการของเทศบาลนครเชียงใหม่พบว่าในปี พ.ศ. 2535 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ ในช่วงเวลากลางวันมีจำนวนสูงถึง 400,000 คน ซึ่งมากกว่าจำนวนประชากรใน ทะเบียนราษฎร์ ซึ่งมีประมาณ 160,000 คน เนื่องจากจำนวนนัก

ท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาในแต่ละวัน การอพยพจากต่างจังหวัดมาอยู่อาศัยแบบถาวร (โดยไม่มี การแจ้งย้ายเข้า) และการเข้ามาทำงานและเรียนหนังสือของประชากรอำเภอใกล้เคียง

3.2.4 สภาพเศรษฐกิจ

เมืองเชียงใหม่มีบทบาทเป็นศูนย์กลางธุรกิจการค้าและบริการที่มีเขตตลาดกว้าง ขวางมากที่สุดในระดับภาค และเป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญของอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตทาง การเกษตรและอุตสาหกรรมบริการของภาคเหนือ มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลางและแรงงาน อุตสาหกรรมกระจุกตัวอยู่มากที่สุด ปัจจัยที่กระตุ้นความเจริญทางเศรษฐกิจของเมืองเชียงใหม่ คือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งเชื่อมโยงไปถึง หัตถกรรม อุตสาหกรรม และการค้าและบริการ ใน บริเวณเมืองเชียงใหม่และชุมชนข้างเคียงโดยรอบ ภายในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่มีร้านค้า จำนวน 1,547 แห่ง ตลาดสดของเอกชน 17 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรม 316 แห่ง จำแนกออก เป็นโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ 1 แห่ง โรงงานอุตสาหกรรมขนาดกลาง 20 แห่ง และโรง งานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก 295 แห่ง

3.2.5 สถานะการคลังของเทศบาล

(1) รายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุน

- ปีงบประมาณ 2531 จำนวน 155,562,391.15 บาท
- ปีงบประมาณ 2532 จำนวน 161,723,298.89 บาท
- ปีงบประมาณ 2533 จำนวน 190,995,013.42 บาท
- ปีงบประมาณ 2534 จำนวน 251,336,983.80 บาท

(2) รายได้โดยรวมเงินอุดหนุน

- ปีงบประมาณ 2531 จำนวน 192,575,892.75 บาท
- ปีงบประมาณ 2532 จำนวน 210,785,022.43 บาท

-ปีงบประมาณ 2533 จำนวน 236,748,191.83 บาท
 -ปีงบประมาณ 2534 จำนวน 296,645,700.30 บาท
 และจากรายได้ทั้งหมดในปี พ.ศ. 2534 นั้น รายได้ส่วนใหญ่มาจากหมวด
 ภาษีอากร เป็นจำนวนทั้งสิ้น 193,456,376.21 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 65.22

(3) รายจ่าย

-ปีงบประมาณ 2531 จำนวน 160,426,160.87 บาท
 -ปีงบประมาณ 2532 จำนวน 190,954,800.61 บาท
 -ปีงบประมาณ 2533 จำนวน 189,679,340.97 บาท
 -ปีงบประมาณ 2534 จำนวน 224,442,308.00 บาท

3.2.6 เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

ในการสำรวจภาคสนามและการประสานงานกับท้องถิ่น ได้มีการพิจารณาทำผังเมือง
 เชียงใหม่ (ปรับปรุงครั้งที่ 1) ที่ประกาศเป็นกฎกระทรวงฉบับที่ 78 ข้อบังคับใช้ระหว่างปี พ.ศ.
 2532-2537 มาเป็นกรอบในการพิจารณาขยายเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ เพื่อให้เทศบาลในฐานะ
 องค์การที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานบริหารส่วนท้องถิ่น สามารถควบคุมดูแลให้ทำการปฏิบัติตามผังเมือง
 รวมทั้งกำหนดได้อย่างเต็มที่ พื้นที่เขตเทศบาลนครเชียงใหม่ที่พิจารณาขยาย 252.30 ตารางกิโล
 เมตร ครอบคลุม 7 อำเภอ 32 ตำบล ประชากรในเขตเทศบาลที่ขยาย จำนวน 308,407 คน
 (ข้อมูลจากฝ่ายทะเบียนราษฎรเทศบาลนครเชียงใหม่ พ.ศ. 2534) ความหนาแน่นประชากร
 (เฉพาะประชากรตามทะเบียนราษฎร) 1,222 คนต่อพื้นที่ 1 ตารางกิโลเมตร เขตเทศบาลนคร
 เชียงใหม่ที่ขยายครอบคลุมพื้นที่ของสุขาภิบาลทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่สุขาภิบาลช้างเผือก สุขาภิบาล
 สันทรายหลวง และสุขาภิบาลตันเปา

ตารางที่ 3.4 ข้อมูล เขตเทศบาลนครเชียงใหม่

	เขตเทศบาลเดิม (ปี 2528)	เขตเทศบาลที่เสนาอมา	เขตเทศบาลที่พิจารณา
พื้นที่(ตารางกิโลเมตร)	40.216	100	252.30
ประชากร (คน)	160,401	226,485	308,407
ความหนาแน่น (คน/ตร.กม)	3,988	2265	1,222
อาคารพักอาศัย (หลัง)	37,790	54,456	73,441
อาคารพาณิชย์ (แห่ง)	1,547	11,942	12,367
โรงงานอุตสาหกรรม (แห่ง)	316	411	506
สถาบันการศึกษา (แห่ง)	41	56	90
สถาบันศาสนา (แห่ง)	90	124	194
โรงพยาบาล (แห่ง)	11	14	15
สถานีอนามัย (แห่ง)	6	16	26
สถานีราชการ (แห่ง)	45	55	78
รายได้ (บาท/ปี)	236,748,190.8	249,018,725.83	มากกว่า249,018,725.83

ที่มา : สำนักผังเมือง; เอกสารการขอเปลี่ยนแปลงเขตของเทศบาลนครเชียงใหม่ ปี 2534